

Akit Apor Vilmos bérmált

CZIGÁNY GYÖRGY DIÁRIUMA: GYŐRI TE DEUM

Eszmélésünk színhelye, a szülőföld, a ház, az udvar, egy fa. A tündér gyerek- és ifjúkor. Mindenki számára fontosak ezek az értékek. Egy költő, egy zenész, egy művész számára egyben ihletforrások is.

A rendkívül sokoldalú alkotó Czigány György életében is így van ez. Erről tanúskodik legutóbbi diáriuma, a *Győri Te Deum*. Szép összeállítás olyan versekből és prózák-ból, amelyek valamilyen szinten arról a városról szólnak, amely Révfaluval, a Duna-parttal, a Püspök-erdővel vagy éppen a Káptalan-dombbal mindmáig a költő-író legkedvesebb színhelyei közé tartozik. Ahogyan az ajánlásban olvashatjuk: „...életének későbbi évtizedei, valamennyi élménye, emléke ide hátrál ezekbe a győri kis utcákba, itt találkozhat csak bensőséges örömben megholt és élő szeretteivel, ez a hazája...”

Az első részben harminc verset, a másodikban tíz tételben kisprózai írásokat találunk. Megjelenik előttünk a jeles költő és író, és hasonlóképpen az a közismert rádiós és televíziós személyiség, aki hosszú évtizedekig közvetített alkotó és befogadó között, aki a magyar szellemi élet legjobbjaival készített maradandó értékű műsorokat, interjúkat. S nyugodtan válaszolhatunk az ismert kérdésre (*Ki nyer ma?*), mégpedig így: valamennyien...

Mert nagyon élvezetes olvasni ezeket az írásokat. Például a címadó hálaéneket, amelynek első sora („Mert Győrött már mindég nyár van...”) és befejezése („Győrött mindörökké nyár van...”) kissé módosított keretével szinte imába foglalja a szeretett várost, az eszmélés színhelyét. Líraiságban gazdag emlékképei, a hangulatok, az illatok, az impresszionizmusban fogant hang jelzései segítenek bennünket az azonosulásban. Itt is, másutt is jellemzi Czigány György költészetét a filmszerűség, és az olvasó ezáltal is közelebb juthat egy-egy mű belvilágához. Az „örök nyár” jelképisége pedig különösen érzékletes. (Megjegyzendő, hogy a négy esztendővel ezelőtti kötet címe pedig: *80 nyár*. És 2000-es válogatott kötete a *Fél perc nyár*. És más összefüggésben eszembe jut egyik legmegrendítőbb verse, a Fodor András halálára írott *Átlép egykori nyarakba*.) Formatisztelet, kulturáltság, szakmai biztonság, a zenész-irodalmár festői nyelve. Ilyen dolgok juthatnak eszünkbe a *Győri Te Deum*-ot olvasva.

Találunk a versek között finoman kidolgozott miniatűröket is: *A nap vége, Ahogy, Szemérmetlen, Hajnal*. Ez utóbbi vers szövege: „Győrött ágyból maga kel ki. / Föl-alá jár, megy mezőn át. / Nincs pásztor, csak holdfény, acol / és dicsőségbe fölnyúló fák. / Eláncorog álmaimban. / Ásít néha, almát hámoz. / Lét és nemlét összehajol. / Közeledem már Apához.” Ahogy néhai költőtársa, Rákos Sándor mondta költőnkéről: versei „csontig metszően lényegmondóak”. Ez a frappáns jellemzés ezekre, a tömörítést eredményező művekre is rájuk illik. De idézhetjük Domokos Mátyást is, aki közel negyedszázaddal ezelőtt, a 60. születésnap alkalmából többek között arról írt, hogy: „...könnyedén és magától értetődő módon képes megidézni az életnek és a létezésnek a rejtett, a pillanat héja

alatt mégis jelenvaló líráját...” Az apa alakja egyébként különösen gyakran feltűnik, többek között egy szép prózaversben, melynek címe *Tíz mondat apámról*. Feltűnő egyébként a számok kiemelt szerepe is nála. Ebben a kötetben legfőképpen a tízesé, de másutt, igen kiemelt helyeken is fontos szerepet szán a számoknak. Jelzik ezek az idő múlását, a fontosabb állomásokat, az élet sorsfordulóit is. A tízes számnak is lehet rejtett jelentése, gondolhatunk a lezártásra vagy akár a tízparancsolatra.

Gyakran a valóság és a képzelet határán játszódó pillanatokot ragadja meg, egy-egy pillanat fölnagyításakor, esetleg egy felhőcskének szökött paplan emlegetésekor. Szemléletére valószínűleg erősen hatott a Nyugat hagyománya, azoké a költőké, akik egy hajnali hangulatban a lét értelmét kutatták, vagy éppen elégiát írtak egy rekettzebokorhoz. Hiszen a költő tollán a lényegtelennek tűnő dolgok is lényegessé válhatnak. Azt meg Kosztolányitól tudjuk, hogy ha a költő veszi kezébe a kékét, az akár bimbót is hajthat... Igen, így teremt a költő szinte a semmiből új világokat. És így lesz Győrött a tengerek fénye a Dunán, és akár Shakespeare Júliájának erkélye is látható a magyar városban.

Másrészt a vissza nem hozható idő nyomában jár a költő, ambivalenciától mentes, érzelmileg pontosan meghatározható módon. Nem a pátosz munkál ezekben a versekben, bár emlékezetes *Vándordala* a hazafias költészet szép darabja. Hite szerint a józanság, az egyszerűség, a szerelem, a siratás és a leborulás módján kell szeretni a hazát. Utolsó versszaka: „Ezt az országot / leborulva kell szeretni, / mint suttagó párnunk könnyeit, / melyekkel eltemet.” És szereti a hozzá közel állókat, pl. Borsos Miklóst vagy Tűz Tamást, és szereti a kultúra és a szellemi élet egészét. Kirekesztés, negatív elfogultság nélkül. Az egyetemesség és a keresztény hit jegyében. És a hűség jegyében.

Az imént már jelzett tízmondatos szövegek is szervesen illeszkednek ebbe az összességű és tematikus kötetbe. Az egyikben a szerző társának, Simon Erikának az interjúja található Bíró László tábori püspökkel, a másikban pedig a tragikusan korán elhunyt fiú, Czigány Zoltán *Az utolsó dióéves* c. novellája. Mindkét írás szervesen illeszkedik Czigány György világához, szellemiségéhez. Riporterri és műsorszerkesztési tevékenységének bizonyítékai pedig azok a darabok, amelyekben Borsos Miklós, Habsburg Ottó vagy Somogyi József alakját örökíti meg. Jól láthatjuk, hogy minden lépése és szava a magyar kultúra és művészet terjesztését szolgálja. Hol saját műveivel, hol mások fókuszba állításával. Akkor is, ha Győrről, akkor is, ha a városhoz kötődő emberről szól. Interjúi messze túlmutatnak a hagyományos riporterri erényeken. Ő valóban mindig egyenrangú partner, tájékozott, toleráns, jó kérdező, alapos felkészültséggel és műveltséggel. A Cziráki Lajos festőművésszel készített beszélgetés egyik kérdése pl. így szól: „– *A vallási tematika gyakran csak indítéka a festő fantáziájának. És a nem tematikusan vallásos sugallatú képek mélyen hordozhatják az áhitat szellemét, a hit tisztaságát. Hogyan?*” Íme, egy találó állításra felfűzött kérdés. Aztán ott egy miniportré is a művészről.

Másutt lírai szépségű kisprózában idézi meg a kiváló szobrász, Somogyi József alakját, vagy éppen ugyancsak lírával átítatott prózában vall *a Révfallu álomban* a számára oly fontos dolgokról. Ez az összetettség, ez a tündéri közelítés jellemzi ezt a kötetet, mint ahogy Czigány György egész pályáját.